

Warszawa, dnia 14 marca 2002r.

Opinia prawna
w sprawie skargi konstytucyjnej Pana Z. K. (sygn. akt SK.5/02).

Niniejsza opinia dotyczy skargi konstytucyjnej wniesionej przez Pana Z. K. (sygn. akt SK.5/02). Zarzucono w niej niezgodność art. 40, ust. 3b ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. nr 35, poz. 230 z późniejszymi zmianami) z 41, ust. 1 i 2, 45, ust. 1, 78 oraz 176 Konstytucji RP. Ponadto według autora skargi rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 6 maja 1983 r. w sprawie warunków i sposobu dokonywania badań na zawartość alkoholu w organizmie (Dz. U. nr 25, poz. 117) jest niezgodne z art. 92 Konstytucji RP.

Skarżący 6 lipca 2001 r. został zatrzymany podczas kontroli drogowej w stanie nietrzeźwym i przewieziony do izby wytrzeźwień w Koninie. Jego zażalenie na zatrzymanie zostało oddalone przez Sąd Rejonowy, postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2001 r.

Artykuł 40, ust. 3b stanowi iż: *„Zażalenie przekazuje się sądowi rejonowemu miejsca doprowadzenia lub zatrzymania w terminie 7 dni od daty doprowadzenia bądź zatrzymania. Do rozpoznania zażalenia stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego.”* Kwestionowana regulacja w niczym nie narusza wzorca normatywnego opartego na art. 41, ust. 1 i 45 Konstytucji jako, że traktują o różnych materiach. Rozważyć natomiast należy treść art. 40, ust 3b ustawy w świetle pozostałych, wskazanych przez skarżącego przepisów Konstytucji RP.

Skarżący kwestionuje art. 40, ust. 3b wskazując jako wzorzec normatywny art. 45 Konstytucji RP. Artykuł 45 Konstytucji korespondujący z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski ustanawia prawo do sprawiedliwego, jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Zwrócić należy uwagę, iż art. 40, ust.

3b stanowi regulację gwarantującą właśnie przewidziane w Konstytucji prawo do sądu. Ustęp 2 art. 45 Konstytucji, do którego odwołuje się również skarżący, dotyczy zaś rozprawy, która nie jest przewidziana w odniesieniu do orzekania o zasadności umieszczenia w izbie wytrzeźwień. Prawo do obrony musi być na gruncie tego postępowania rozumiane jako możliwość składania wniosków dowodowych i prezentowania swego stanowiska przez zainteresowanego. Zwrócić należy uwagę, iż jego pozycja nie jest tożsama ze statusem oskarżonego w postępowaniu karnym w związku z czym nie ma podstaw, aby domagać się rozstrzygnięcia o umieszczeniu w izbie podczas rozprawy.

Skarżący twierdzi, iż art. 40, ust. 3b ustawy jest również sprzeczny z art. 78 i art. 176, ust. 1 Konstytucji RP. Zgodnie z art. 78 każda ze stron ma prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji w pierwszej instancji. Nie jest to jednak zasada bezwzględna, jako, że ostatecznie zdanie tego przepisu stanowi iż wyjątki od niej muszą być określone w ustawie. Niewłaściwe jest również interpretowanie art. 176 Konstytucji łącznie z art. 78. Artykuł 176, ust. 1 Konstytucji przewiduje, iż postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne. Należy jednak odróżnić instytucję sądowej kontroli jako gwarancji praw i wolności osobistych, od zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego. Przemawia za tym przede wszystkim gramatyczna i systemowa wykładnia obu przepisów. Ustawodawca nie włączył do art. 45 reżimu dwuinstancyjności postępowania, a ponadto umieścił oba przepisy w odmiennych rozdziałach Konstytucji (II i VII). Zwrócił na to uwagę Trybunał Konstytucyjny¹ podnosząc, iż należy odróżnić ogólne „prawo do sądu” i warunki odnoszące się do niego a wynikające z art. 45, od zasady dwuinstancyjności postępowania. Ponieważ przepis ten został umieszczony w rozdziale o sądach, dotyczy jedynie spraw objętych wyłączną właściwością sądów powszechnych. Warto odwołać się w tej mierze do międzynarodowych dokumentów praw człowieka, których stroną jest Polska. Przedmiotowe materie uregulowane są w art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Gwarantuje on prawo do sądu i rzetelnego postępowania, nie wiążąc go z dwuinstancyjnością postępowania sądowego. Taka regulacja przemawia również za tym, aby odrębnie interpretować art. 78 i 176, ust. 1 Konstytucji RP. Odwołać się także należy do poglądu wyrażonego przez Trybunał Konstytucyjny, zgodnie z którym *„ustawodawcy przysługuje swoboda modyfikowania i ograniczania praw i*

wolności, ale owe ograniczenia nie mogą iść tak daleko by przekreślać treść danego prawa lub wolności”².

Pozostałe zarzuty skarżącego nie mają charakteru merytorycznego i nie odnoszą się do ewentualnej sprzeczności z Konstytucją, a jedynie subiektywnie odbieranej „niesprawiedliwości” decyzji wydanych względem skarżącego.

Druga część skargi konstytucyjnej dotyczy rozporządzenia Ministra Zdrowia. Wśród szeregu zarzutów wobec tego aktu wykonawczego merytorycznej ocenie podlegać mogą jedynie te, które odnoszą się do spełnienia wymogów przewidzianych w art. 92 Konstytucji RP. Brak jest związku między zarzutami formułowanymi na podstawie art. 31 i 42 Konstytucji a treścią rozporządzenia. W szczególności preferowana przez prawodawcę metoda badania zawartości alkoholu we krwi poprzez badanie wydychanego powietrza nie może naruszać prawa do obrony. Nie jest to bowiem metoda zawodna lub niesprawdzona³, a pragmatyzm wymusza jej stosowanie na szeroką skalę. Zarzut naruszenia zasady równości wobec prawa poprzez różnice w sposobie badania trzeźwości pracowników i innych osób znajduje podstawy w racjonalności regulacji prawnych. O ile w przypadku badań przeprowadzanych w zakładzie pracy istnieje z reguły możliwość przybrania świadka do badania, o tyle w przypadku kontroli drogowych (takich jakim został poddany skarżący) często trudno zapewnić obecność osoby trzeciej wskazanej przez badanego. W związku z powyższym należy raczej odnieść się do zarzutu niekonstytucyjności rozporządzenia sformułowanego na gruncie art. 92, ust. 1 Konstytucji RP. Przepis ten wymaga między innymi określenia organu właściwego do wydania rozporządzenia i zakresu spraw przekazanych do uregulowania.

Artykuł 47, ust. 2 ustawy o zwalczaniu alkoholizmu zawierający delegację ustawową do wydania przedmiotowego rozporządzenia został w czerwcu 2001 r. znowelizowany. Zmieniono tryb wydania rozporządzenia wskazując jako właściwego ministra właściwego do spraw zdrowia w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz ministrem właściwym do spraw pracy.

Skarżący wskazuje, iż kwestionowane przez niego rozporządzenie zostało wydane w 1983 r. przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej bez osiągnięcia porozumienia z innymi ministrami, jako że nie wymagał tego przepis

ustawowy. Należy rozważyć, czy w tej sytuacji nie znajduje zastosowania przepis przejściowy jakim jest art. 50 ustawy. Zgodnie z nim do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc dotychczasowe przepisy, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy. Zgodnie z dominującym poglądem przepisy przejściowe, szczególnie o charakterze intertemporalnym przestają obowiązywać z momentem wygaśnięcia stosunków prawnych lub upływu terminu jaki przewidują. W przedmiotowej sytuacji nie ma więc możliwości ich zastosowania.

Inną kwestią jest wpływ zmian w przepisie stanowiącym delegację ustawową na moc obowiązującą aktu wykonawczego. Wydaje się, iż istotne zmiany w zakresie organów właściwych i trybu do wydania rozporządzenia skutkują nieadekwatnością istniejących regulacji wykonawczych względem przepisu ustawowego. Skoro art. 92, ust 1 Konstytucji wymaga wyraźnie wskazania właściwego organu jako jednego z trzech obligatoryjnych elementów delegacji ustawowej, wydaje się, że rozporządzenie wydane przez inne organy traktować powinno się jako naruszające dyspozycję normy konstytucyjnej. W związku z tym, w tym zakresie należy uznać skargę konstytucyjną za słuszną. Zapatrywanie takie uzasadnia doniosłość regulacji prawnych zawartych w rozporządzeniu dla zachowania praw i wolności osobistych, gwarantowanych Konstytucja RP.

Sporządził: Jan Morwiński

¹ Wyrok TK z dnia 8 grudnia 1998 r., sygn. K 41/ 97, OTK 1998 r., z . 7, poz. 117.

² Tak wyrok TK z dnia 17 lipca 1996, sygn. K 8/96.

³ Uchwała SN z dnia 15 lutego 1989 r., OSNKW 1989/3-4/19 Zawartość alkoholu we krwi może być ustalona zarówno analizą chemiczną, jak i innymi sprawdzonymi metodami, np. analizą stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu urządzeniem "Alcomat" lub innym o podobnym działaniu.